

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 czerwca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Andrzej Struzik
Sędziowie:	<i>SSA Jerzy Bess (spr.)</i> SSA Zbigniew Ducki
Protokolant:	st.sekr.sądowy Katarzyna Wilczura

po rozpoznaniu w dniu 28 czerwca 2013 r. w Krakowie na rozprawie
sprawy z powództwa Skarbu Państwa- Naczelnika Urzędu Skarbowego
w O.

przeciwko B. W. (1) reprezentowanemu przez kuratora D. Ż.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 30 stycznia 2013 r. sygn. akt I C 1586/11

1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie II w ten sposób, że wymienioną tam kwotę 615 zł zastępuje kwotą 756,45 zł (siedemset pięćdziesiąt sześć złotych czterdzieści pięć groszy) w tym 141,45 zł podatku od towarów i usług oraz w punkcie IV w ten sposób, że odstępuje od ściągnięcia od pozwanego B. W. (1) na rzecz Skarbu Państwa- Sądu Okręgowego w Krakowie opłaty sądowej;

2. oddala apelację w pozostałej części;

3. zasądza od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 2 700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;

4. przyznaje od Skarbu Państwa- Sądu Okręgowego w Krakowie na rzecz adwokata D. Ż. z Kancelarii Adwokackiej w O. ul. (...), kwotę 3 321zł (trzy tysiące trzysta dwadzieścia jeden złotych) w tym 621zł podatku od towarów i usług, tytułem wynagrodzenia kuratora w postępowaniu apelacyjnym.

kierowca. Podał też, że nie ma rozdzielności majątkowej z żoną. Stan zaległości wraz z odsetkami na dzień 22 listopada 2012 roku dotyczący A. W. (1) wyniósł 28.142.402,25 zł. A. W. (1) mieszka w (...)w domu stanowiącym własność jego syna B..

W ocenie Sądu Okręgowego zebrany w sprawie materiał dowodowy pozwala na przyjęcie, że spełnione zostały wszystkie przesłanki art. 527 k.c., stanowiącego podstawę prawną żądania pozwu. Przyjął Sąd, iż powód wykazał istnienie, na chwilę dokonania darowizny, wierzytelności względem A. W. (1) o znacznej wysokości. Zaskarżona czynność prawna została dokonana przez dłużnika z osobą trzecią, czyli z pozwanym. Strona powodowa wykazała też działanie dłużnika powoda A. W. (1) ze świadomością pokrzywdzenia powoda. Przy tym pozwany działający przez swojego przedstawiciela ustawowego czyli A. W. (1) miał pełną świadomość, że dłużnik dokonał czynności ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Ta ostatnia przesłanka skargi pauliańskiej nie ma przy tym znaczenia wobec treści art. 527 § 3 k.c. i art. 528 k.c.

Zdaniem Sądu Okręgowego nie mógł w sprawie znaleźć zastosowanie art. 5 k.c., głównie wobec niewykazania przez pozwanego, że przedmiotowy lokal stanowi jego miejsce zamieszkania. Dlatego też nie sposób uznać aby w przedstawionej sytuacji, zwłaszcza ze względu na sposób działania dłużnika, że powód nadużył swojego prawa.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. Ponadto Sąd nakazał ściągnąć od powoda B. W. (1) (omyłkowo oznaczonego jako powód B. W. (1)) na rzecz Skarbu kwotę 9.976 zł na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, na jaką złożyły się opłata sądowa oraz wynagrodzenie kuratorów reprezentujących pozwanego. Jednocześnie Sąd przyznał na rzecz adwokata D. Ź. kwotę 615 zł tytułem wynagrodzenia kuratora ustanowionego dla pozwanego.

Wyrok powyższy zaskarżył pozwany w całości apelacją, wnosząc o jego zmianę i oddalenie powództwa oraz przyznanie wynagrodzenia kuratora według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, zarzucając:

- naruszenie art. 5 k.c., poprzez uznanie za bezskuteczną przedmiotowej umowy darowizny prawa własności lokalu mieszkalnego, a tym samym pozbawienie małoletniego pozwanego (w oryginale powoda) miejsca zamieszkania w przypadku egzekucji, co jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego
- naruszenie art. 102 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i obciążenie kosztami procesu pozwanego pomimo, iż w świetle okoliczności niniejszej sprawy winien on pozostać nieobciążony z uwagi na szczególnie uzasadniony wypadek;
- naruszenie § 3 rozporządzenia z dnia 28 sierpnia 1982 roku w sprawie stawek, warunków przyznawania i wypłaty ryczałtu przysługującego sędziom i pracownikom sądowym za dokonanie oględzin oraz stawek należności kuratorów, w zw. z § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu – poprzez przyznanie zaniżonej kwoty tytułem wynagrodzenia kuratora ustanowionego dla pozwanego, która nie została również powiększona o kwotę należnego podatku od towarów i usług.

W odpowiedzi na apelację strona powodowa wniosła o jej oddalenie i zasądzenie od pozwanego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Na wstępie należy zaznaczyć, że Sąd Apelacyjny co do zasady podziela ustalenia faktyczne i rozważania prawne Sądu I instancji, uznając je za własne. Tak więc apelacja pozwanego jest nieuzasadniona w zakresie rozstrzygnięcia w przedmiocie żądania głównego pozwu.

Po pierwsze wskazać należy, że skarżący nie kwestionuje i nie podnosi okoliczności związanych z przesłankami instytucji prawnej zawartej w art. 527 k.c. tj. skargi pauliańskiej, których spełnienie Sąd I instancji zasadnie przyjął

w rozpoznawanej sprawie. Rozważania prawne Sądu Okręgowego w tym zakresie są więc niekwestionowane a Sąd Apelacyjny podziela je i przyjmuje za własne. Prawidłowo Sąd I instancji uznał, iż strona powodowa podolała ciężącemu na niej, zgodnie z art. 6 k.c., ciężarowi dowodu, wykazując spełnienie w przedmiotowej sprawie przesłanek przedstawionych w art. 527 k.c. Powód udowodnił istnienie wierzytelności jak też fakt działania dłużnika A. W. (1) ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela – powoda. Poprzez darowiznę nieruchomości dłużnik powoda zwiększył swoją niewypłacalność, skoro zdając sobie sprawę z ciężącego na nim wielomilionowego zadłużenia (ok. 25 mln. zł na chwilę złożenia pozwu) wyzbył się opisywanego lokalu mieszkalnego. Zwiększenie niewypłacalności słusznie zostało uznane za wykazane skoro dłużnik w wykazie majątku z 1 lutego 2011 roku nie podawał żadnego majątku, a taki stan rzeczy utrzymywał się również w dniu 26 listopada 2012 roku co wynika z protokołu o stanie majątkowym A. W. (1) z tej daty. Niewątpliwym jest uzyskanie przez pozwanego na skutek opisywanej czynności prawnej w postaci darowizny korzyści majątkowej w postaci darowanego mieszkania o wartości około 150.000 złotych. Ostatnia zaś przesłanka skargi pauliańskiej sprowadzająca się do świadomości obdarowanego o działaniu dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela nie ma znaczenia w opisywanej sprawie wobec treści art. 527 § 3 k.c. i art. 528 k.c. Wskazane przepisy zakładają tę świadomość w sytuacji gdy korzyść majątkową uzyskała osoba pozostająca w bliskim stosunku z dłużnikiem bądź też gdy korzyść majątkowa została uzyskana bezpłatnie. Wystarczające jest, przy tym zaistnienie jednej choćby ze wskazanych okoliczności, w sprawie zaś zachodzą obie.

Trzeba przy tym wskazać, iż bez znaczenia jest fakt dokonania darowizny przed dłużnika wraz z jego żoną i z majątku wspólnego skoro powództwo przewidziane w art. 527 k.c. jest dopuszczalne także wtedy, gdy dłużnikiem jest tylko jeden z małżonków, a przedmiot majątku wspólnego wchodził do majątku wspólnego dłużnika i jego małżonka jak ma to miejsce w opisywanym przypadku (wyrok SN z 6 czerwca 2003 roku, IV CKN 204/01, uchwała SN z 12 maja 2011 roku, III CZP 15/11). Ubocznie można przy tym wskazać, że przedstawione w sprawie tytuły wykonawcze dotyczą zaległości podatkowych powstałych od dnia 29 listopada 2001 do dnia 14 lipca 2008, natomiast przepisy kodeksu rodzinnego i opiekuńczego obowiązujące do nowelizacji z 20 stycznia 2005 roku przewidywały, iż zaspokojenia z majątku wspólnego mógł żądać wierzyciel, którego dłużnikiem jest tylko jeden z małżonków. Zaległości podatkowe A. W. (1) sprzed 20 stycznia 2005 roku przekraczają zaś wielokrotnie wartość przedmiotu umowy darowizny.

Chybiony jest zarzut naruszenia art. 5 k.c. z uwagi na to, że żądanie powoda narusza powszechnie przyjęte zasady współzycia społecznego. Wskazać należy, iż stanowiący przedmiot umowy darowizny lokal mieszkalny, nie stanowi miejsca zamieszkania pozwanego. Zgodnie bowiem z art. 26 § 1 k.c. miejscem zamieszkania dziecka pozostającego pod władzą rodzicielską (a takim dzieckiem jest pozwany) jest miejsce zamieszkania rodziców albo tego z rodziców, któremu wyłącznie powierzono władzę rodzicielską lub któremu powierzono wykonywanie władzy rodzicielskiej. Wobec tego, iż dłużnik A. W. (1), mieszka wraz z żoną w (...), miejsce zamieszkania małoletniego pozwanego znajduje się w tej miejscowości. Przy tym, nawet w razie uznania, iż miejscem zamieszkania pozwanego jest przedmiotowy lokal mieszkalny położony w O., to przepisy ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Tekst jednolity: Dz. U. 2005 r. Nr 31 poz. 266) stanowią zabezpieczenie przed eksmisją dla osób uprawnionych do lokalu socjalnego. Stosownie do art. 14 ust. 4 pkt. wskazanej ustawy sąd nie może orzec o braku uprawnienia do otrzymania lokalu socjalnego właśnie wobec małoletniego. Przy tym sama kwestia żądania eksmisyjnego nie stanowiła przedmiotu rozpoznania w niniejszej sprawie. Z uwagi na powyższe okoliczności nie sposób uznać aby działanie strony powodowej w opisywanej sprawie stanowiło nadużycie prawa podmiotowego.

Dlatego też w tej części Sąd Apelacyjny uznając apelację za bezzasadną orzekł jak w pkt 2 sentencji na mocy art. 385 k.p.c.

Natomiast apelacja zasługuje na częściowe uwzględnienie, jeśli chodzi o przyznanie wynagrodzenia kuratorowi D. Ż. oraz w zakresie rozstrzygnięcia o ściągnięciu od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Krakowie kosztów postępowania.

Sąd przyznając wynagrodzenie kuratorowi, władny jest ustalić je według swego uznania, kierując się rodzajem i okolicznościami sprawy, stopniem jej zawichości oraz nakładami pracy kuratora. § 3 ust. 2 rozporządzenia w sprawie stawek, warunków przyznawania i wypłaty ryczałtu przysługującego sędziom i pracownikom sądowym za

dokonanie oględzin oraz stawek należności kuratorów stanowi jedynie, iż wysokość wynagrodzenia kuratorów ustala się według przepisów określających opłaty za czynności zespołów adwokackich. Wysokość wynagrodzenia kuratorów będących adwokatami nie może przekraczać stawek zasadniczego wynagrodzenia przewidzianego tymi przepisami, a wysokość wynagrodzenia innych kuratorów - 50% tych stawek. Przywołany przepis nie określa zatem stawki należnej kuratorowi ale podaje górną granicę takiego wynagrodzenia. Przepisy wskazanego rozporządzenia należy przy tym odnieść do obecnie obowiązującego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu i funkcjonującego tam jednolicie pojęcia stawek minimalnych przysługujących, występującym jako pełnomocnicy w sprawach cywilnych, adwokatom. Skoro więc Sąd Okręgowy był uprawniony do ustalenia wynagrodzenia kuratora D. Ż., będąc związanym jedynie co do górnej granicy tego wynagrodzenia nie można zasadnie twierdzić aby doszło ze strony tego Sądu do obrazy § 3 rozporządzenia w sprawie stawek, warunków przyznawania i wypłaty ryczałtu przysługującego sędziom i pracownikom sądowym za dokonanie oględzin oraz stawek należności kuratorów. Ocena Sądu I instancji co do wysokości przyznanego wynagrodzenia podlega daleko idącej swobodzie sądu przy uwzględnieniu podanych już kryteriów jego ustalania. Natomiast korygowanie przez sąd drugiej instancji przyznanego wynagrodzenia może być zasadne tylko wtedy, gdy przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy, mających wpływ na jego wysokość, jest ono niewspółmiernie nieodpowiednie, czyli albo rażąco wygórowane, albo rażąco niskie. W okolicznościach przedmiotowej sprawy, przy uwzględnieniu stopnia jej skomplikowania (który nie może być uznany za wysoki) oraz biorąc pod uwagę nakład pracy kuratora D. Ż., obecnego na jednej tylko rozprawie sądowej przed Sądem Okręgowym – bo tylko jeden termin rozprawy miał miejsce od chwili ustanowienia tegoż kuratora, nie sposób przyjąć aby Sąd I instancji nieprawidłowo ustalił jego wynagrodzenie.

Natomiast trafnie podnosi skarżący, iż Sąd nie powiększył przyznanego wynagrodzenia o kwotę należnego podatku od towarów i usług wbrew treści § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, do którego to aktu prawnego odsyła § 3 rozporządzenia z dnia 28 sierpnia 1982 roku w sprawie stawek, warunków przyznawania i wypłaty ryczałtu przysługującego sędziom i pracownikom sądowym za dokonanie oględzin oraz stawek należności kuratorów. Zgodnie z § 2 ust. 3 tego ostatniego rozporządzenia w sprawach, w których strona korzysta z pomocy prawnej udzielonej przez adwokata ustanowionego z urzędu, opłaty, o których mowa w ust. 1, sąd podwyższa o stawkę podatku od towarów i usług przewidzianą dla tego rodzaju czynności w przepisach o podatku od towarów i usług, obowiązującą w dniu orzekania o tych opłatach, zaś istotnie § 3 rozporządzenia odnoszącego się do stawek należności kuratorów, odsyła przy ustalaniu wysokości wynagrodzenia kuratorów, do przepisów określających opłaty za czynności adwokackie. Należało zatem przyznane kuratorowi D. Ż. przez Sąd Okręgowy, wynagrodzenie podwyższyć o kwotę należnego VAT w stawce 23 % czyli o kwotę 141,45 zł co dało łącznie 756,45 zł wynagrodzenia tego kuratora za postępowanie przed Sądem I instancji.

Zasadnie podniósł również skarżący zarzut naruszenia art. 102 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i obciążenie kosztami procesu za I instancję pozwanego. Podstawę do zastosowania art. 102 k.p.c. stanowią konkretne okoliczności danej sprawy, przekonujące o tym, że w danym przypadku obciążenie strony przegrywającej kosztami procesu na rzecz przeciwnika byłoby niesłuszne, niesprawiedliwe. Stanowią je zarówno fakty związane z samym procesem, jak i leżące poza nim, a dotyczące sytuacji życiowej, stanu majątkowego stron, które powinny być oceniane przede wszystkim z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego. Zatem przepis art. 102 k.p.c. powinien być zastosowany wówczas, gdy w okolicznościach danej sprawy obciążenie strony przegrywającej kosztami procesu przeciwnika byłoby rażąco niezgodne z zasadami słuszności (postanowienie SN z dnia 12 stycznia 2012 roku, IV CZ 117/11). Mając zaś na uwadze okoliczności przedmiotowej sprawy, sytuację majątkową i dochodową pozwanego oraz fakt, iż nie mógł on w wieku 8 lat w chwili zawarcia przedmiotowej umowy darowizny, mieć rozeznania co do jej rzeczywistego znaczenia i charakteru, należało zastosować instytucję przewidzianą w opisanym artykule k.p.c. i odstąpić od ściągnięcia od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa opłaty sądowej.

Dlatego też w tej części Sąd Apelacyjny orzekł jak w pkt 1 sentencji na mocy art. 386 § 1 k.p.c. Dokonując w tym zakresie zmiany rozstrzygnięcia Sądu I instancji Sąd Apelacyjny miał na uwadze następujące okoliczności.

Jednocześnie strona pozwana już po rozstrzygnięciu Sądu I instancji musiała liczyć się z zasadnością zgłoszonego w pozwie roszczenia, dlatego też brak podstaw do zastosowania art. 102 k.p.c. na etapie postępowania apelacyjnego. Dlatego też na podstawie art. 98 k.p.c. zasądzona została na rzecz strony powodowej od pozwanego kwota 2.700 zł. tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego. O wynagrodzeniu kuratora – adwokata D. Ż. orzeczono na podstawie § 3 rozporządzenia z dnia 28 sierpnia 1982 roku w sprawie stawek, warunków przyznawania i wypłaty ryczałtu przysługującego sędziom i pracownikom sądowym za dokonanie oględzin oraz stawek należności kuratorów (Dz. U. z 1982 r. Nr 27, poz. 197) w zw. z § 6 pkt 6, § 13 ust. 1 pkt 2 i § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2002 r. nr. 163, poz. 1348).

Dlatego też o kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Apelacyjny orzekł odpowiednio jak w pkt 3 i 4 sentencji, na mocy powołanych powyżej przepisów.